

8/6 1952

Undén, Attlee och Moskva

liksom regeringen, helhjärtat gick in för fördragen med Frankrike och Ryssland 1904 och 1907 och för bevarandet av den engelska flottans överlägsenhet. Då kriget kom hörde Times till dem som krävde omedelbar engelsk aktion, och under kriget bekämpades alla tankar på "fred utan seger".

Väl känt är att Times tog en aktiv del i de attacker och intriger som ledde till Asquiths fall och Lloyd Georges regeringsbildning i december 1916. Nytt torde däremot vara att de personliga relationerna mellan Lloyd George och Northcliffe aldrig var intima och endast under en kort tid någorlunda goda. Northcliffe åtog sig visserligen för några månader chefskapet för propagandan i utlandet, men redan före segern och nyvalen 1918 hade han svängt i sin uppfattning om regeringschefen, och under den följande tiden blev han koalitionen ursinnigaste motståndare. Times stora positiva insats under åren närmast efter det första världskriget var det systematiska arbetet för en förlikning mellan England och Irland; i den frågan var Wickham Steed bestämmande.

Åren efter Hitlers maktövertagande hör till de mörka skedena i Times historia; eftergiftspolitikken hade inte någon mera auktoritativ och energisk talesman. Delvis berodde detta på att tidningsledningen ansåg fredsfördraget orättvist och höll på en snar och genomgripande revision, delvis på hänsyn till regeringen och den allmänna opinionen. Men det väsentliga är att Times chefer först i elfte timmen förstod vad nazismen var för någonting; de envisades att betrakta Hitler och hans följe som en skara upphetsade och något våldsamma, men i grunden hederliga personer, vilka genom vänliga förmaningar och eftergifter kunde bibringas goda seder och nära nog bli engelska gentlemen. Tönen i en ledare efter avrättningarna i juni 1934 är typisk (även om just denna ledare snabbt följdes av en annan och skarpare); "Herr Hitler", heter det, "söker, vad man än må säga om hans metoder, ärligt att omvandla revolutionär hets till en moderat och konstruktiv insats och att hos de nationalsocialistiska tjänstemännen framkalla en hög standard av pliktuppfyllelse." Denna Etonatityd inför brottslingarna ger i ett nötskal Times begränsning.

HERBERT TINGSTEN

Inför den socialdemokratiska partikongressen har hr Undén hållit ett tal som sakligt inte bjuder på något nytt och i övrigt inte är sämre än vanligt. Men det finns skäl att dröja vid ett par formuleringar som är betydande för isolationismen och dess konsekvenser.

På en punkt är hr Undén denna gång redo att göra en viss skillnad mellan öst och väst. "På det ideologiska planet är kommunismen en fanatisk troslära, för vilken tolerans är helt främmande. Det finns ingen motsvarighet på andra sidan, ingen enhetlig filosofi med aggressiv tendens." Men i fortsättningen saknas varje antydning om att denna "ideologiska" aspekt skulle ha tillämpning på den praktiska politiken. Det är "fruktan" som bestämmer maktgruppernas handlande, förklaras det; det ostridiga sägs inte att den ryska expansionspolitiken är orsaken till motsättningen och att Västern efter kriget i det längsta var inställd på samarbete och vänskap med Sovjet. "Vilka garantier kan Sovjetunionen ge för att västmakterna och Västtyskland skall befrias från fruktan för ett permanent ryskt grepp över östzonen och för en rysk penetration av hela Tyskland? Vilka garantier bland annat för fria val i östzonen och en oberoende tysk regering? Vilka garantier kan västmakterna i sin tur ge för att Sovjetunionen skall befrias från fruktan för västmakternas framträngande mot Sovjetunionens gränser och för Tysklands okontrollerade upprustning?" Det är ett typiskt skenresonemang i ett slags juridisk förklarad. Var och en förstår ju att garantier i ordets egentliga mening är otänkbara; hur skulle dessa garantier se ut? Realiteten är att ingen människa efter vad som hänt de senaste åren kan lita på något som helst löfte från rysk sida, att "fria val" för Stalin innebär motsatsen till vad vi menar, att enligt rysk terminologi Östtyskland redan är fritt, friare än det någonsin förr varit. Och vi vet också att då västmakterna tillåtit fria val i Västtyskland är det verkligen fria val, att Västtyskland genom generalfördraget blir reellt oberoende, att Västern håller sina löften enligt vår terminologi. Det är svårt att säga

om hr Undén småningom blivit urständsat att se läget sådant det är eller om han medvetet skyggar tillbaka för att diskutera med någon grad av realism och uppriktighet.

Lika egenartad är passagen om Europarådet. Förslaget om visst samarbete mellan Europarådet och Atlantpaktorganisationen påstås sakna praktisk betydelse. "I själva verket skulle Europarådet som sådant knappast få annan befattning med försvarsgemenskapen än att låna ut sina lokaler och en del av sitt sekretariat och ta emot intetsägande rapporter om försvarsgemenskapens verksamhet." Men en praktisk konsekvens uppstod: Sverige skulle omedelbart lämna rådet. Hr Undén tycks inte märka att han genom att förklara Edenförslaget betydelselöst också till noll reducerar de svenska skälen att lämna Europarådet vid förslagets genomförande.

Sedan kommer de vanliga fyra eller fem satserna till försvar för den svenska politiken. "Länder av Sveriges storlek brukar inte kunna sätta som mål att hjälpa andra i händelse av konflikt"; "vi tvivlar... på att freden bäst främjas genom att alla världens stater ställer upp på två fronter." Hur självfallet är inte detta och hur toltat utan vikt för den fråga det gäller. Visst vore det bättre om världen inte vore uppdelad på två fronter, ja, om det inte funnes några fronter alls. Men nu har ett hot från öster framträtt, demokratierna har måst sluta sig samman, Atlantpakten är ett värn för oss alla. Och Västerns försvarsgemenskap — och därmed utsikten att bevara freden — blir starkare med varje stat som ansluter sig. Inte "brukar" små stater "sätta som mål att hjälpa andra". Men en rad små stater har ingått i Atlantpakten, inte därför att de varit ivriga att få inkrada till de störres hjälp — vilket hr Undén antyder med sin otroligt missvisande formulering — utan därför att de tror på gemensamt försvar mot ett hot som gäller dem alla.

Vid samma möte då dessa satsar uttalades av hr Undén applåderade den svenska socialdemokratin mr Attlee. Den engelske socialistledaren talade ut, han dolde inte verkligheten bakom truismer. I länderna bakom järnridån finner vi "polisstater som överträffar

tsartidens Ryssland, en militarism våldsammare än Preussens, ett kallhamrat politiskt schackrande värre än Bismarcks". Blott ett botemedel finns: "ett kollektivt säkerhetssystem, understött av alla fria länder. Atlantpakt och Europaarmé är steg på vägen." Måste inte de flesta kongressdeltagare ha tänkt att Attlee hade rätt. Eller är de så väl disciplinerade, så rejält kluvna

att de är förtjusta över både Undéns och Attlees ord. Diskussion mellan de båda förekom inte, naturligtvis; hur skulle det då ha gått med feststämningen över den internationella socialismens enighet.

Samma dag som detta skedde kom den kommunistiska tidskriften Vår tid på bordet. Här talar den officiella ryska uppfattningen genom J. Zutis. Vad som sägs tyder inte på att hr Undéns vinglerier uppskattas.

Fraserna är välkända: "Glömande historiens lärdomar är de svenska härskande kretsarna beredda att följa USA-magmaterna i det krigsäventyr som dessa förbereder mot Sovjetunionen och folkdemokratiens länder. Men ett ömkligt öde väntar de amerikanska pådrivarnas svenska lakejer... den svenska bourgeoisin och dess tjänstaktiga socialdemokrati." Hr Undén ramlar som vanligt mellan stolarna.